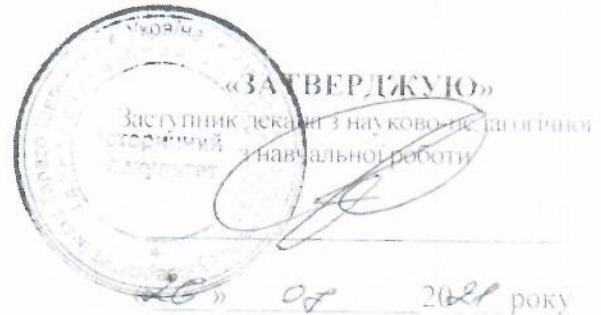

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНІХ ВІКІВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ
для студентів

галузь знань: 03 Гуманітарні науки
спеціальність: 032 Історія та археологія
освітній рівень: перший (бакалаврський)
освітня програма: Сходознавство
вид дисципліни: обов'язкова

Форма навчання: денна
Навчальний рік: 2021/2022
Семестр: I
Кількість кредитів ECTS: 5
Мова викладання, навчання та оцінювання: українська
Форма заключного контролю: іспит

Викладач: Гоман Юрій Олександрович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

Продовжено: на 2022/23 н.р. (підпис, ПІБ, дата)

на 2023/24 н.р. (підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Гоман Юрій Олексійович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

Віктор СТАВНИОК

Протокол №10 від 30 серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» серпня 2021 року № 7

Голова науково-методичної комісії Наталія ТРЕФЕС

«27» серпня 2021 року

Мета дисципліни – формування системних знань студентів історичного факультету про зародження, особливості та етапи розвитку народів цивілізацій Стародавнього Сходу (Стародавніх Єгипту, Месопотамії, Східного Середземномор'я, Малої Азії, Ірану, Індії та Китаю).

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* хронологію та періодизацію подій Стародавнього Сходу, основні факти суспільно-політичного розвитку давньосхідних цивілізацій.
2. *Вміти* критично аналізувати повідомлення джерел, аналізувати різні явища соціально-економічного, політичного, етно-релігійного і культурного життя народів Передньої Азії, Північної Африки, Ірану, Стародавньої Індії та Стародавнього Китаю .
3. *Володіти елементарними навичками логічного та критичного мислення, самостійної оцінки та тлумачення історичних процесів та фактів, самостійного пошуку джерел і наукової літератури.*

3. Анотація навчальної дисципліни: Вивчатимуться основні етапи та хронологія подій становлення людської цивілізації у соціо-культурному явищі Стародавнього Сходу. Будуть проаналізовані погляди на становлення держави серед давніх народів, формування та еволюцію державних та громадянських інституцій. Вивчатиметься процес технологічного прогресу на Стародавньому Сході. Висвітлюватимуться процеси етногенезу давніх народів та особливості їхнього культурного розвитку. Аналізуватиметься міфологічне мислення давніх людей, їхній світогляд та взаємини з природою. В ході вивчення дисципліни будуть отримані навички критичного опрацювання джерел та вміння видобувати історичну інформацію з різних типів джерел та давньої літератури.

4. Завдання (навчальні цілі): формування вмінь студентів системно й історично аналізувати загальне й особливе в суспільно-політичному, економічному, культурному і духовному розвитку цивілізацій Стародавнього Сходу, вироблення навичок компаративного бачення культурних процесів у хронологічних рамках стародавньої історії, вироблення толерантного і об'єктивного ставлення до різних народів, культур, релігійних вчень, об'єктивного бачення різноманітності соціо-культурних систем, методики опрацювання наукової літератури та джерельних публікацій з дисципліни.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні етапи, хронологію подій, головних дійових осіб у розвитку цивілізації Стародавнього Сходу	Лекція, семінари, самостійна робота	Доповідь, доповнення, підготовка письмових робіт, МКР№1, МКР№2	10%
1.2	Знати причини та наслідки політичних, соціальних та релігійних протиріч у суспільствах Стародавньої Передньої Азії.	Лекція, семінари.	Доповідь, виголошення самостійних висновків, доповнення, МКР№1.	10%
1.3	Знати причини та наслідки політичних, соціальних та релігійних протиріч у суспільствах Стародавньої Південно-Східної Азії.	Лекція, семінари, самостійна робота	Доповідь, доповнення, підготовка письмових робіт, МКР№2	10%
1.4	Знати природно-кліматичні умови та географію Стародавнього Сходу, рух народів, знань та технологій.	Лекція, семінар, самостійна робота	Письмові доповіді. МКР№1, МКР№2.	10%
2.1	Вміти давати критичну характеристику джерельної бази з історії Стародавнього Сходу	Семінар, самостійна робота	Доповідь та доповнення на семінарах, МКР№1, МКР№2	10%
2.2	Вміти використовувати фактологічний матеріал для підготовки інформаційних наукових довідок	Семінар, презентація	Доповідь, дискусія, доповнення на семінарах.	10%
2.3	Вміти прослідкувати причинно-наслідкові зв'язки подій, фактів, явищ та персоналій в історії цивілізації Стародавнього Сходу	Лекція, семінар, самостійна робота	Іспит	20%
4.1	Робити самостійні висновки щодо суспільно-політичного розвитку народів Стародавнього Сходу та робити самостійні оцінки перспектив появи та розвитку суспільно-політичних процесів.	Лекція, семінар, самостійна робота	Іспит	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)								
Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	4.1
Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу та історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період Сходу або сходознавчу проблему	+	+	+					
Вміти виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі держав світу, аналізувати суспільні процеси в історії України, контексті європейської та світової історії, а також у контексті історії Сходу.					+		+	
Вміти інтерпретувати вплив Китаю на ключові суспільно-політичні процеси у світі.	+					+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

– семестрове оцінювання:

1. Модульна контрольна робота:

Контрольна робота №1: РН 1.1., 1.2., 1.4., 2.1. – 9 балів/6 балів*.

Контрольна робота №2: РН 1.1., 1.3., 1.4., 2.1. – 11 балів/7 балів.

2. Оцінювання роботи під час семінарських занять:

ЗМ№1: РН 1.1., 1.2., 1.4., 2.1., 2.2. – 16 балів/9 балів.

ЗМ№2: РН 1.1., 1.3., 1.4., 2.3., 4.1. – 14 балів/8 балів.

3. Самостійна письмова робота:

Самостійна робота ЗМ№1: РН 1.1., 1.2., 1.3., 2.1. – 5 балів/3 балів.

Самостійна робота ЗМ№2: РН 2.3., 4.1. – 5 балів/3 балів.

– підсумкове оцінювання у формі іспиту

4. Іспит: 2.3., 4.1. – 40 балів/24 бали.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

– форма оцінювання – іспит;

– максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;

– Оцінюються такі результати навчання студента: знання хронології подій та географії Стародавнього Сходу, вміння встановити причинно-наслідковий зв'язок між фактами, явищами, персоналіями цивілізацій Стародавнього Сходу, вміння з'ясувати причини, умови, простежити хід, визначити головні рушійні сили суспільно-політичного розвитку.

– форма проведення іспиту – письмова, види завдань – комплексні з елементами тестових технологій;

– мінімальний пороговий рівень оцінки іспиту, за якої іспит вважається складеним – 24 бали.

– умови допуску до підсумкового іспиту:

Необхідна умова допуску до іспиту: студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до іспиту за результатом роботи в семестрі 36 балів.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані за виконання практичних завдань на семінарах та виконання письмових самостійних робіт, виконання двох модульних контрольних робіт, а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (іспит), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-9, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 10-15.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, доповіді на семінарах, самостійні письмові роботи) і підсумкове оцінювання (іспит).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (іспит) – максимум 40 балів).

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (п. 7) від 31 серпня 2018 року.

Змістовий модуль №1. Особливості розвитку цивілізацій Давньої Месопотамії та Давнього Єгипту.			Змістовий модуль №2. Особливості розвитку цивілізацій Стародавньої Східної та Південно-Східної Азій.			Іспит.
30 залікових балів. (максимум)			30 залікових балів. (максимум)			40 балів
Семінарські заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Семінарські заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	
16 балів (максимум)	5 балів (максимум)	9 балів (максимум)	14 балів (максимум)	5 балів (максимум)	11 балів (максимум)	

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії, запитання, опонування).

Під час семінару студент має можливість отримати від 0 до 2 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- відповідь самостійна, розкриває питання, базована на аналізі джерел та історіографії 2 бали;
- доповідь розкриває питання, але немає структури і часових рамок, джерела носять ілюстративний характер 1 бала;
- доповідь компілятивна, без аналізу джерел і історіографії 0 балів.

Самостійна письмова робота подається студентом впродовж семестру (не пізніше 1 грудня). Оцінюється за шкалою від 0 до 5 балів. Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- робота структурована, логічна, виклад матеріалу послідовний 1 бали;
- самостійна, критична характеристика джерел 1 бали;
- опрацювання широкого кола історіографії та її аналіз 1 бали;
- висновки самостійні та відповідають темі 1 бали;
- виклад матеріалу аргументований і обґрунтований 1 бали;

Після завершення відповідно Змістового модулю №1 і Змістового модулю №2 проводяться контрольні роботи у формі тестування, зокрема Контрольна робота №1 (друга декада жовтня) і Контрольна робота №2 (початок грудня). Тестові завдання ЗМ1 містять 9 запитань, ЗМ2 містить 11 запитань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал.

Іспитова робота складається з 4 завдань:

- 1 завдання (10 балів загально) – проста відповідь (так/ні) - 0-1 бала;
- 2 завдання (12 балів загально) – обрати правильні відповіді – 0-3 бали;
- 3 завдання (8 балів загально) – на знання фактологічного матеріалу – 0-8 балів;
- 4 завдання (10 балів загально) – аналітична відповідь, з узагальнюючим висновком – 0-10 балів.

Критеріями оцінювання завдань 3 і 4 є:

- розкрито тему завдання - 2 бали (де 1 бал – відповідь не повна);
- названо хронологічні рамки, основні дати історичного явища або події – 2 бали (де 1 бал – відповідь не повна);
- наведено та простежуються причинно-наслідкові зв'язки історичних подій та явищ – 2 бали (де 1 бал – відповідь не повна);
- названо головних діючих осіб – 2 бали (де 1 бал відповідь не повна);
- сформульовано висновки – 2 бали (де 1 бал – відповідь не повна).

Умовою допуску до іспиту є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). **Рекомендований мінімум** для допуску до іспиту – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль №1	Змістовий модуль №2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
Змістовий модуль №1.				
1.	Вступ до історії Стародавнього Сходу. Характеристика джерельної бази, хронології та періодизації, аналіз проблеми в історіографії	2	-	6
2.	Тема 1. Становлення цивілізації Стародавнього Єгипту. Єгипет в епоху Раннього та Стародавнього царства	2	6	6
3.	Тема 2. Стародавній Єгипет у Перший Перехідний період та в епоху Середнього царства.	2	-	6
4.	Тема 3. Розквіт Стародавнього Єгипту в епоху Нового царства. Трансформація давньоєгипетської цивілізації у епоху Пізнього царства.	2	-	6
5.	Тема 4. Становлення та початки давньомесопотамської цивілізації.	2	-	6
6.	Тема 5. Месопотамія у період Аккадського та Шумеро-аккадського царств.	2	-	4
7.	Тема 6. Особливості розвитку давньомесопотамського суспільства у період Староавилонського царства.	2	4	4
8.	Тема 7. Становлення Стародавньої Ассирії. Утворення Новоассирійської імперії та її політичний розвиток.	2	-	6
9.	Тема 8. Месопотамія в епоху Нововавилонської імперії.	2	-	4
Змістовий модуль №2.				
10.	Тема 9. Міська цивілізація долини Інду.	2	-	4
11.	Тема 10. Давньоіндійська цивілізація в долині Ганги.	2	4	6
12.	Тема 11. Особливості розвитку давньоіндійського суспільства. Соціальні реформи.	2	6	6
13.	Тема 12. Цивілізація Стародавнього Китаю.	2	4	6
14.	Тема 13. Перші загально китайські імперії. Формування давньокитайського етносу.	2		8
15.	Тема 14. Давньокитайські суспільно-етичні вчення та їхня роль в історії Давнього Китаю.	2	6	6
16.	Самостійна письмова робота			2
	ВСЬОГО	30	30	90

Загальний обсяг 150 год., в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **30 год.**

Самостійна робота – **90 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні: (Базові):

1. Гоман Ю.О., Охріменко О.С. Цивілізації Стародавнього Сходу. Китай. Навчально-методичний посібник. Київ, 2021. 208 с.
2. Крижанівський О.П. Історія стародавнього Сходу. Київ, 2002. – 589с.
3. Bang Peter Fibiger, Scheidel Walter (Eds.). The Oxford Handbook of the State in the Ancient Near East and Mediterranean. Oxford University Press, 2013. 576 p.
4. Beaujard Philippe. The Worlds of the Indian Ocean: A Global History. Volume 1, From the Fourth Millennium BCE to the Sixth Century CE. Cambridge University Press, 2019. 858 p.
5. Baker Jill. Technology of the Ancient Near East: From the Neolithic to the Early Roman Period. Routledge, 2019. 326 p.
6. Chadwick Robert. First Civilizations. Ancient Mesopotamia and Ancient Egypt. Second Edition. Equinox Publishing Ltd., 2005. 268 p.

Додаткові:

11. Ллойд Сетон Археология Месопотамии. От древнекаменного века до персидского завоевания – Москва, 1984. 280 с.
12. Майоров Н.И. Введение в историю Древнего Востока. Учебное пособие. Томск, 2003.
13. Перепелкин Ю.Я. История Древнего Египта. – Санкт Петербург, 2000.
14. Прусаков Д.Б. Природа и человек в древнем Египте. – Москва, 1999. 240 с.
15. Прусаков Д.Б. Раннее государство в древнем Египте. – Москва, 2001. 176 с.
16. Оппенгейм А.Л. Древняя Месопотамия: Портрет погибшей цивилизации. Москва, 1990.
17. Седов А.В. История древнего Востока. От ранних государственных образований до древних империй. – Москва, 2004. 895 с.
18. Темкин Э.Н., Эрман В.Г. Мифы Древней Индии. – Москва, 1982.
19. Тюляев СИ. Искусство Индии: III тысячелетие до н. э.—VII в. н. э. Москва, 1988.
20. Шарма Р.Ш. Древнеиндийское общество. – Москва, 1987.
21. Шохин В.К. Брахманистская философия: Начальный и раннеклассический период. Москва, 1994.
22. Childs-Jonson E. The Oxford handbook of early China. New York, 2020.
23. Stol Marten. Women in the Ancient Near East. De Gruyter, 2016. 706 p.
24. Liverani Mario. The Ancient Near East: History, Society and Economy. Routledge, 2013. 626 p.

Використання науково-навчальної літератури іноземними мовами при роботі над курсом Історія Стародавнього Сходу обумовлюється тим, що основні центри накопичення давньосхідних джерел та досліджень Давнього Сходу знаходяться поза межами України. По друге, використання іноземної літератури дозволяє студентам бути у руслі останніх наукових здобутків. По третє, вивчення цієї літератури посприяє участі майбутніх спеціалістів у загальносвітовому руслі наукових досліджень.